

Maakuntapuntari 2017

Lappilaisten näkemykset identiteetistä, päättäjäistä, maakunnan tulevaisuudesta ja itsehallinnosta

Asukkaiden mielestä Lapin valttikortteja tulevaisuudessa ovat matkailun vetovoima, tarjolla olevat työpaikat ja kansainvälisyys. Uhkia puolestaan ovat terveys- ja sosiaalipalveluiden heikentyminen sekä maakunnan ja kuntien talousongelmat. Hyviin palveluihin ja maakunnan liikenneyhteyksiin haluttaisiin panostaa enemmän.

Luottamusta päättäjiin tulisi tutkimuksen mukaan pystyä parantamaan. Pieni osa Lapin asukkaista tuntee luottamusta kuntien ja maakunnan päätöksentekijöitä kohtaan. Kaikesta huolimatta kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi.

Lapin asukkaiden samaistuminen omaan maakuntaan on varsin voimakasta. Maakunnan tärkeimpänä tehtävänä pidetään sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Tuoreimmassa maakuntiin kohdistetussa tutkimuksessa asukkaat puntaroivat alueellista identiteettiä, maakunnan kehitysnäkymiä, luottamusta päättäjiin, maakunnan menestystekijöitä ja tehtäviä tulevaisuudessa, alueellista itsehallintoa sekä sote-uudistuksen seuraamuksia. Tässä yhteenvedossa tarkastellaan tiivistetysti keskeisiä tutkimuksen tuloksia.

Alueellinen identiteetti

Lappilaisten samaistuminen maakuntaan on vahvempaa kuin koko maan väestön keskuudessa

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan asukkaiden tunneperäistä sidosta, samaistumista alueeseen. Kysymys on siitä, miten asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa ja tiedostavat sen luonteen.

Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin ihmiset samaistuvat erilaisiin alueellisiin kokonaisuuksiin. Merkittävin alueellisen samaistumisen kohde on maakunnan asukkaiden keskuudessa Suomi kokonaisuutena. Käytännössä kaikki maakunnan asukkaat kokevat samaistuvansa omaan maahan ainakin jonkin verran (99 %). Lähes kolme neljästä (72 %) kokee samaistuvansa erittäin tai melko voimakkaasti.

Lapissa samaistutaan vahvasti myös kotikuntaan/-kaupunkiin (94 % vähintään jonkin verran ja 55 % erittäin tai melko voimakkaasti) ja Eurooppaan (80 % ja 39 %). Samaistuminen kuntaa pienempiin alueellisiin kokonaisuuksiin kylä, kunnanosa, kaupunginosa tai asuinalue (kortteli, naapurusto) on vähemmän voimakasta kuin yhteenkuuluvuus omaan kotikuntaan/-kaupunkiin.

Samaistuminen omaan maakuntaan on myös huomattavan voimakasta. Omaan maakuntaan samaistuu ainakin jonkin verran neljä viidestä (81 %) ja erittäin tai melko voimakkaasti lähes kaksi viidestä (38 %). Kiinnittyminen omaan maakuntaan on suurempaa kuin tunne yhteenkuuluvuudesta kotikunnan kunnanosaan tai koko maailmaan.

Muihin maakuntiin verrattuna käy ilmi se, että samaistuminen maakuntaan ja kotikuntaan/-kaupunkiin vahvempaa kuin koko maan väestön keskuudessa. Lappilaiset samaistuvat keskimäärää vähemmän kotikunnan osaan tai lähiasualueeseen (kortteli tai naapurusto).

Maakunnallisen identiteetin tulisi vastaisuudessa nojautua etenkin luontoon, maisemiin ja rakennuksiin

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan sellaisten tekijöiden kokonaisuutta, jotka lisäävät ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta asuinalueeseen. Tutkimuksessa vastaajat arvioivat sitä, mihin tekijöihin maakunnan identiteetin pitäisi tulevaisuudessa perustua; minkä kaikkien tekijöiden varaan tulisi rakentaa. Tehtävänä oli valita korkeintaan kolme tärkeintä neljätoista tekijää sisältäneeltä listalta.

Lapissa haluttaisiin maakunnan identiteetin perustuvan ennen muuta esteettisiin tekijöihin, luontoon, maisemiin ja rakennuksiin (51 %), omaleimaiseen kulttuuriin (esim. heimo, murre jne.) (47 %) sekä historiaan ja perinteisiin (35 %). Melko tärkeiksi identiteettitekijöiksi osoittautuvat myös maakunnan hyvät palvelut (26 %).

Oman maakunnan vahva media, asukkaiden menestys kilpaurheilussa, tieteissä ja taiteissa sekä maakunnan vahvat kaupungit eivät ole maakunnallisen identiteetin keskeisimpiä rakennusaineita, vaikka ovat muuten monille ihmisille tärkeitä asioita.

Lappilaisten näkemykset eroavat koko maan väestön arvioista. Luonto, maisemat ja rakennukset sekä omaleimainen kulttuuri saavat Lapissa enemmän painoarvoa kuin useimmissa muissa maakunnissa.

Miten maakunta muuttuu?

Terveys- ja sosiaalipalvelut sekä maakunnan ja kuntien talous ovat Lapin kipupisteitä tulevaisuudessa

Näkemyksiä oman maakunnan kehityksestä selvitettiin tutkimuksessa siten, että vastaajille esitettiin lista asioita ja kysyttiin, millaiseksi arvioi oman maakunnan kehityksen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Löytyy vain yksi asia, jossa enemmistö Lapissa odottaa kehityksen maakunnassa kulkevan vääjäämättömästi huonompaan suuntaan. Tämä on terveys- ja sosiaalipalvelut (57 %). Tämän lisäksi Lapin asukkaita huolettavat myös koulutusmahdollisuudet (44 %) sekä maakunnan (42 %) ja sen kuntien taloustilanne (43 %).

Optimistisemmiksi näkemykset kääntyvät, kun vastaajat arvioivat vetovoimaa matkailukohteena (61 %), työllisyyttä (43 %), energiatehokkuutta ja luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä (41 %) sekä kansainvälisyyttä (40 %). Aika moni odottaa yritystoiminnan vireyden kehittyvän paremmaksi (37 %).

Tuloksista huokuu tulevaisuuden kuva, jossa matkailun vetovoima ja työpaikkojen määrä voisivat maakunnassa lisääntyä. Kuntien ja maakunnan talouden kuitenkin epäillään asettavan rajoitteita odotusten toteutumiselle.

Odotukset Lapissa ovat osin optimistisempia kuin koko maassa keskimäärin. Matkailun osalta odotukset ovat tuntuvasti keskimäärää valoisampia. Työllisyyden ja elinolojen osalta näkemykset ovat keskimääräisiä. Lapin asukkaita huolettaa hieman keskimäärää useammin koulutusmahdollisuudet.

Luottamus päättäjiin

Luottamus päättäjiin on heikkoa

Kansalaisten suhdetta kotikuntaan ja maakuntaan lähestytään seuraavassa luottamuksen näkökulmasta. Luottamussuhteen selvittäminen antaa tietoa päätöksentekijöiden nauttiman legitimiuden asteesta, siitä koetaanko niiden toiminta oikeutetuksi ja hyväksytyksi. Luottamus päivittyy jatkuvasti vastauksena muuttuviin olosuhteisiin ja tapahtumiin.

Tutkimuksessa tiedusteltiin luottamusta kotikunnan, oman maakunnan, valtakunnan tason ja Euroopan unionin päättäjiin. Tuloksista käy ilmi, että luottamus päättäjiin on heikkoa riippumatta tarkastelutasosta.

Lapin asukkaista reilu kymmenesosa luottaa erittäin tai melko paljon Euroopan unionin päättäjiin (12 %) ja reilu neljännes kotimaan valtakunnan tason päätöksentekijöihin (27 %). Oman maakunnan päättäjät eivät pärjää yhtään paremmin. Alle viidennes antaa vapauttavan tuomion maakunnan päättäjiille (18 %).

Merkillepantavaa tuloksissa on se, että oman kotikunnan päättäjät eivät ole erityisen hyvässä hapessa Lapin asukkaiden keskuudessa. Reilu neljännes (29 %) luottaa erittäin tai melko paljon ja selvä enemmistö (59 %) ei luota kovinkaan paljon tai ei lainkaan.

Koko maan väestöön verrattuna Lapin asukkaat luottavat keskimäärää vähemmän oman maakunnan ja Euroopan unionin päättäjiin.

Maakunnan tärkeimmät menestystekijät tulevaisuudessa

Asukkaiden mielestä Lapin valttikortteja ovat hyvät palvelut ja liikenneyhteydet

Alueet kilpailevat keskenään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Tämän takia on oleellista tunnistaa maakuntien vahvuudet ja heikkoudet, jotta kyettäisiin määrittämään menestystekijät. Maakuntien kilpailukykyä kartoitettiin tutkimuksessa tiedustelemalla asuinmaakunnan menestymisen avaintekijöitä vastaisuudessa. Tehtävänä oli valita kolme tärkeintä tekijää maakunnan tulevaisuuden menestymisen kannalta.

Lapissa nousee kolme tekijää ylitse muiden. Asukkaiden mielestä nämä tärkeistä tärkeimmät menestystekijät ovat hyvät palvelut (44 % valitsee kolmen tärkeimmän joukkoon), hyvät liikenneyhteydet (34 %) sekä pienten ja keskisuurten yritysten pysyminen alueella (31 %). Vailla merkitystä ei ole myöskään luonnonvarojen kestävä käyttö (29 %). Muiden tekijöiden tärkeysarvo jää em. jälkeen. Listan tyveen, vähiten tärkeiksi menestystekijöiksi, asettuvat työvoiman edullinen hinta ja keskustaupungin/-kaupunkien elinvoima ja kasvu.

Verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin Lapissa panostettaisiin etenkin luonnonvarojen kestävään käyttöön.

Maakuntien tärkeimmät tehtävät vuodesta 2019 lähtien

Maakunnan ylivertaisesti tärkein tehtävä on sosiaali- ja terveydenhuolto

Vuonna 2019 maakunnat vastaavat monista tehtäväalueista. Niillä on itsehallinto ja siten mahdollisuus päättää maakunnan taloudesta ja toiminnasta. Maakuntien ylintä päätösvaltaa käyttää suoralla vaalilla valittu valtuusto. Tutkimuksessa vastaajille esitettiin joukko tuleville 18 maakunnalle kaavailuista tehtävistä ja kysyttiin, mitkä niistä ovat kolme tärkeintä.

Maakunnille suunnitelluista tehtävistä ylivertaisesti tärkeimmäksi koetaan sosiaali- ja terveydenhuolto. Valtaosa (64 %) valitsee sen kolmen tärkeimmän tehtäväalueen joukkoon.

Toiseksi tärkeimmäksi tehtäväalueeksi Lapin asukkaat nostavat alueiden ja elinkeinojen kehittämisen mukaan lukien rahoitus (35 %).

Varsin keskeiseksi tehtäväksi noteerataan pelastustoimi (33 %). Vähempiarvoisiksi, joskaan ei arvottomiksi, tehtäviksi nähdään ympäristöterveydenhuolto, vesihuolto ja alueelliset luonnonvaratehtävät sekä maakunnallisen identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin edistäminen.

Lapin asukkaat pitävät alueiden käytön ja rakentamisen ohjausta sekä pelastustointa keskimäärää tärkeämpinä maakunnan tehtävinä. Joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu ja järjestäminen on puolestaan vähemmän tärkeä tehtävä verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin.

Näkemykset paikallisesta itsehallinnosta

Lapin asukkaiden mielestä maakunnallinen itsehallinto edellyttää vaaleja ja omia itsenäisiä toimielimiä

Paikallisella itsehallinnolla tarkoitetaan yleensä paikallisviranomaisten oikeutta ja kelpoisuutta säännellä ja hoitaa lain nojalla huomattavaa osaa julkisista asioista omalla vastuullaan ja paikallisen väestön etujen mukaisesti.

Paikallisen itsehallinnon toteutus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen asia. Joissain paikallistason tehtävänä on lähinnä vain toteuttaa valtiotason poliittisia päätöksiä käytännössä. Toisissa tapauksissa paikallistasolle on puolestaan annettu paljon itsenäistä päätäntävaltaa esimerkiksi taloudellisten voimavarojen suhteen sisältäen mm. verotusoikeuden.

Teemaa lähestyttiin tiedustelemalla näkemystä kuntien ja maakuntien itsehallinnon tunnusmerkeistä. Tehtävänä oli valita ne kriteerit, joiden pitää täytyä, että kuntaa ja maakuntaa voidaan pitää itsenäisinä.

Kuntien osalta enemmistö Lapin asukkaista edellyttää ainakin kahden kriteerin täyttymistä. Nämä ovat suora kansanvaali (59 %) sekä omat ja itsenäiset toimielimet (52 %). Lähes joka toinen pitää edellytyksenä myös oikeutta omaan talouden hoitoon ml. verotusoikeus (49 %).

Maakuntien osalta vaatimukset ovat samansuuntaisia. Enemmistön mielestä maakunnan itsenäisyys vaatii suoria vaaleja (59 %) ja itsenäisiä toimielimiä (53 %). Oma talouden hoito ml. verotusoikeus ei ole maakunnan itsenäisyyden välttämätön edellytys, ei myöskään yleinen toimiala.

Kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeellisiksi

Suhtautumista paikalliseen itsehallintoon selvitettiin myös kolmella asenneväittämällä. Lapin asukkaista kaksi viidesosaa (41 %) yhtyy väittämään, jonka mukaan ”maakunnilla tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin”. Eri mieltä tohtii olla reilu neljännes (28 %). Moni ei osaa ottaa kantaa (31 %).

Kunnallinen itsehallinto ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeellisiksi ainakin joissain puitteissa. Selvä enemmistö Lapin asukkaista torjuu väittämän, jonka mukaan ”kunnat eivät tarvitse itsehallintoa” (57 %). Noin neljännes (23 %) olisi valmis romuttamaan kunnallisen itsehallinnon.

Maakunnallinen itsehallinto jakaa mielipiteitä puolesta ja vastaan. Lähes kolmannes (31 %) kokee, että ”maakunnat eivät tarvitse itsehallintoa”. Lähes joka toinen (47 %) taklaa moisen väittämän.

Lapin asukkaiden mielipiteet ovat samansuuntaisia kuin koko maan väestön keskimäärin. Lapissa on hieman keskimäärää enemmän epätietoisia.

Mielipiteet sote-uudistuksen vaikutuksista

Enemmistö uskoo palveluiden heikkenevän sote-uudistuksen seuraamuksena

Tutkimuksessa vastaajille kerrottiin, että tällä hetkellä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu on kunnilla. Vastaisuudessa järjestämisvastuu siirtyy maakunnille siten että julkinen, yksityinen ja kolmas sektori kilpailevat palveluiden tuotannossa.

Vastaajat ottivat tutkimuksessa kantaa siihen, miten uskovat palveluiden muuttuvan ratkaisun myötä viiden keskeisen kriteerin mukaan. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia sote-uudistuksella oletetaan olevan toteutuessaan.

Lapin asukkailla on varsin pessimistinen näkemys sote-uudistuksen seuraamuksista. Kolme neljästä (76 %) arvioi palveluiden tasavertaisuuden maan eri puolilla heikkenevän. Eikä tässä kaikki. Enemmistö uskoo lisäksi, että palveluiden saavutettavuudessa (67 %) ja laadussa (56 %) tapahtuu herpaantumista nykyisestä tasosta.

Palveluketjun toimivuuden peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin ennakoidaan myös huonontuvan (62 %). Paljoo parempaa ei ole luvassa palveluiden määrän suhteen, jos Lapin asukkaiden näkemyksiin on luottaminen. Enemmistö uskoo heikennyksiin palveluiden määrässä (57 %).

Lapin asukkaiden näkemykset sote-uudistuksen seuraamuksista ovat hieman pessimistisempiä kuin koko maan väestön keskimäärin.

Tutkimuksen toteutus

KAKS - Kunnallissalan kehittämssäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy (TNS Gallup Oy).

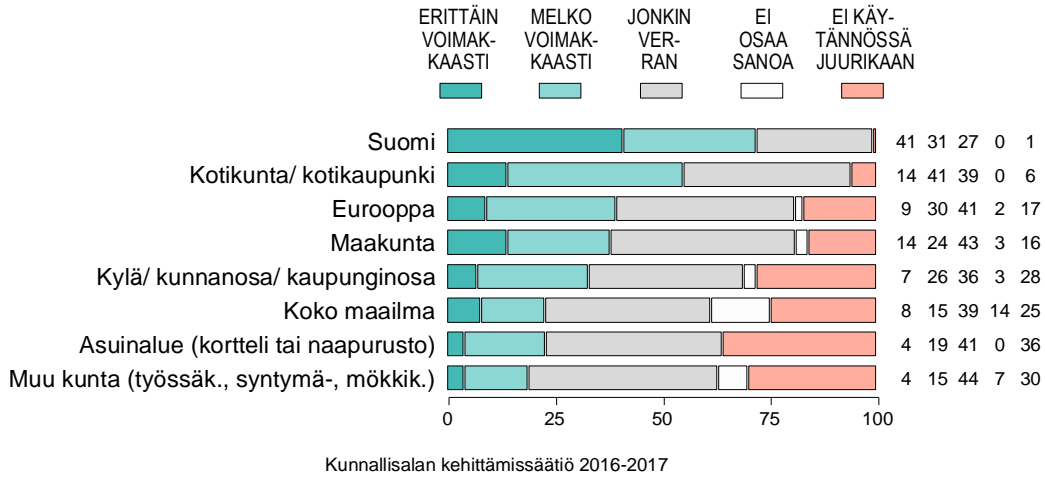
Tutkimusaineisto on koottu internetpaneelissa joulukuussa 2016. Haastatteluja tehtiin Lapissa 200. Vastaajat edustavat maakunnan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on Lapissa vajaa seitsemän prosenttiyksikköä suuntaansa.

Maakunnan asukkaiden käsityksiä on verrattu koko maan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä edustavaan aineistoon. Koko maan väestöä edustava vertailuaineisto sisältää 4.299 haastattelua. Koko maata edustavassa aineistossa virhemarginaali on suurimmillaan yksi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa.

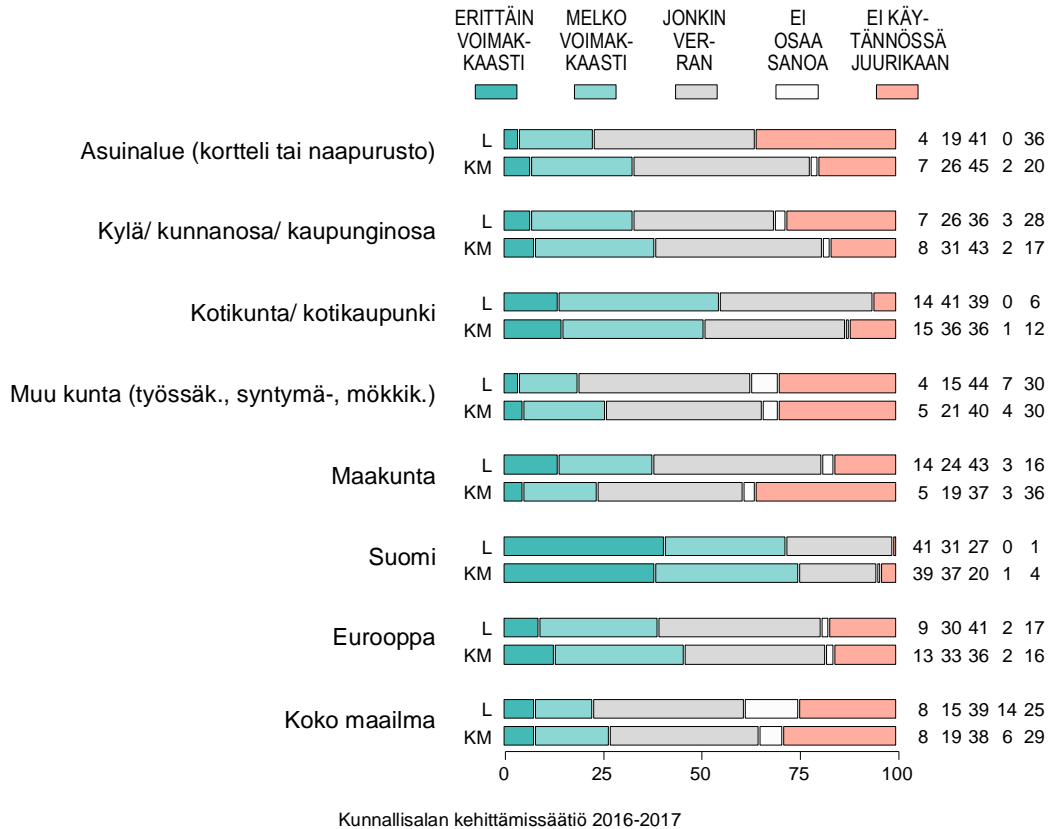
Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Kuvio 1-18. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: LAPPI (%).

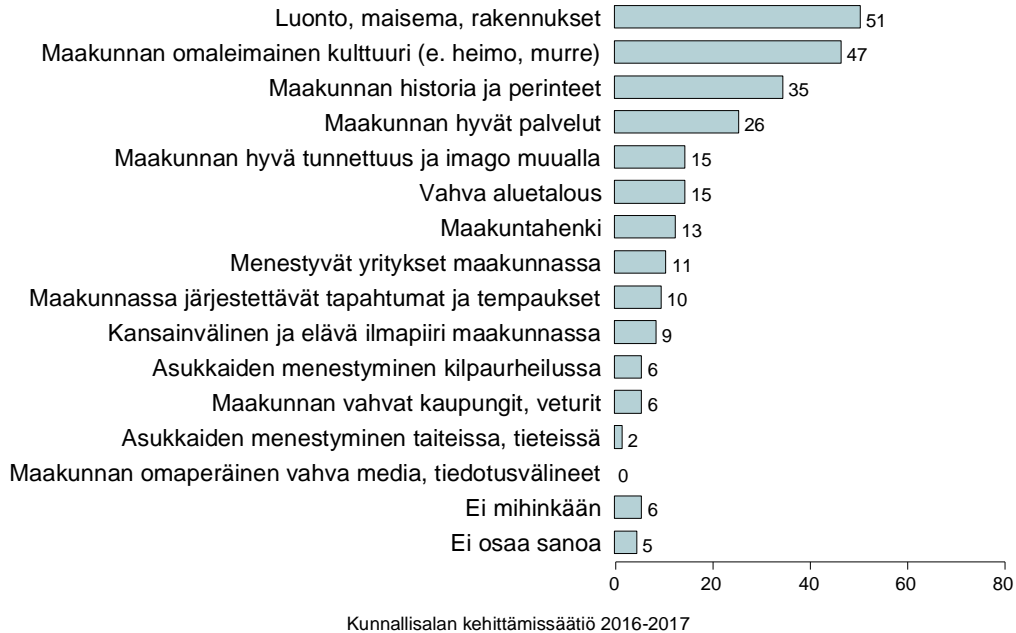

Kuvio 1-18v. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: LAPPI (L) vs. KOKO MAA (KM, %).

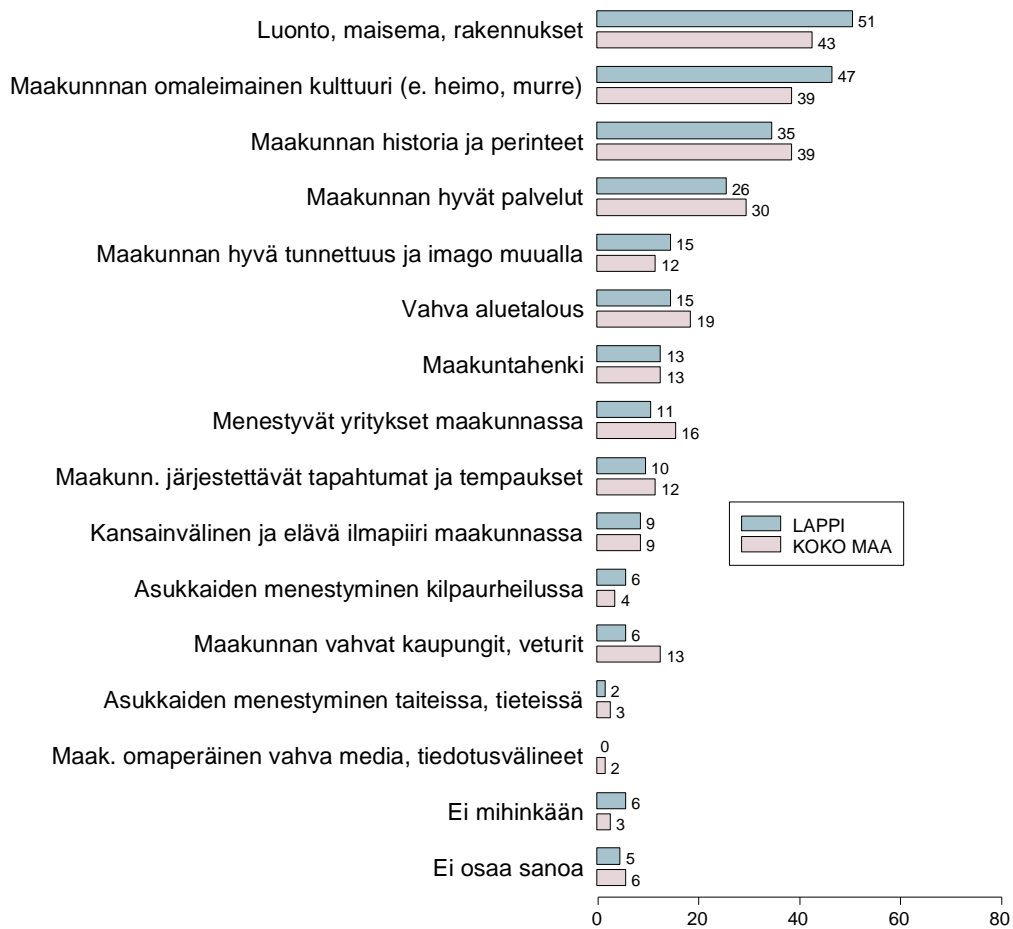

Kuvio 2-18. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA:
LAPPI (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

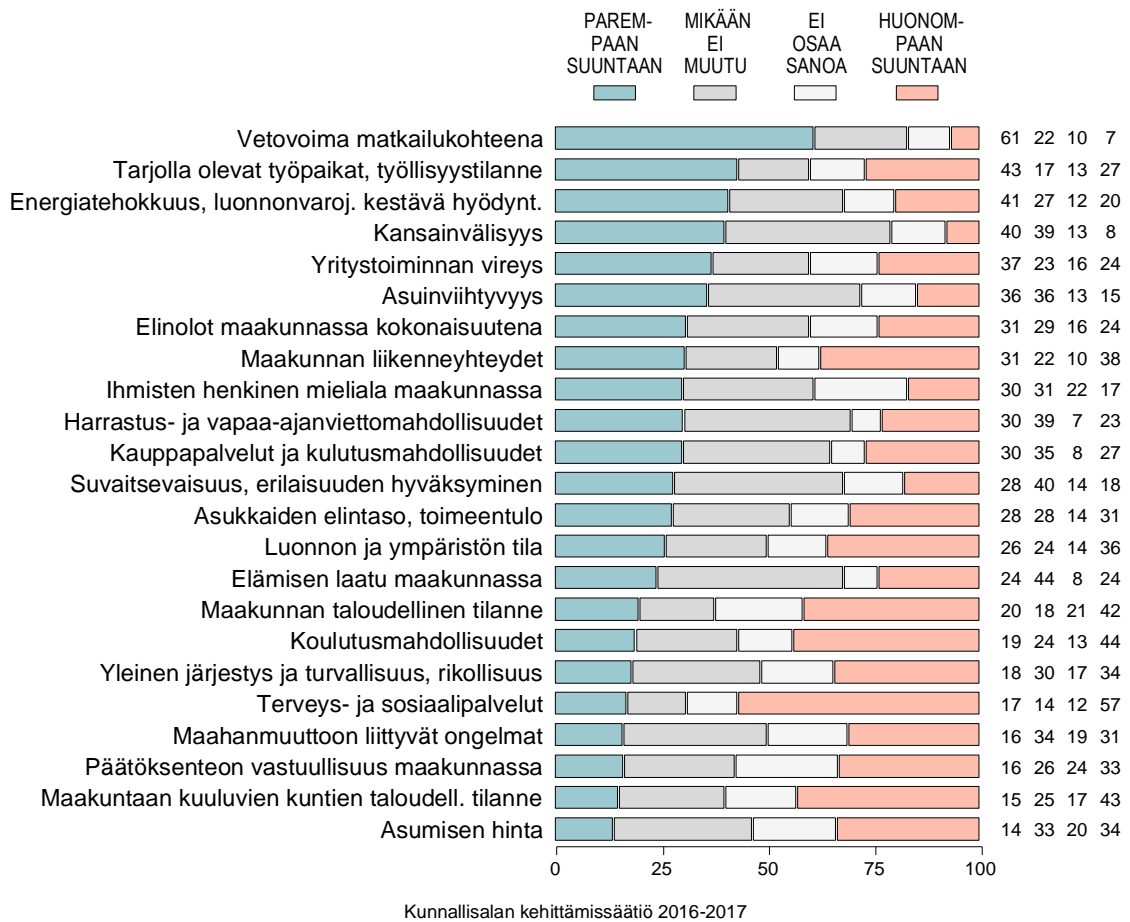
Kuvio 2-18v. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA: LAPPI vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

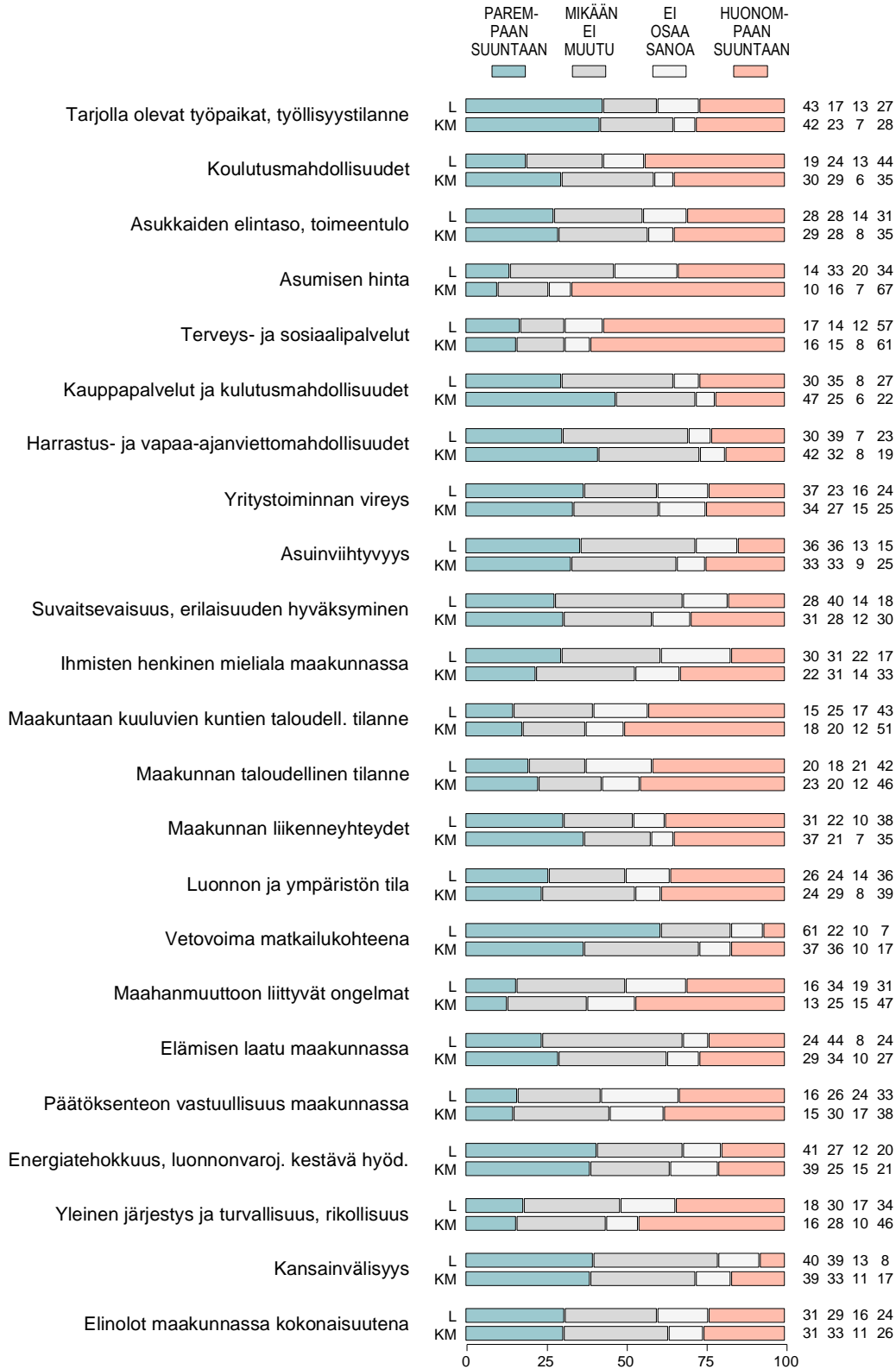
Kuvio 4-18. JOS AJATTELEE 10 VUOTTA ETEENPÄIN, MILLAISEKSI ARVIOI OMAN MAAKUN-
TANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: LAPPI (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

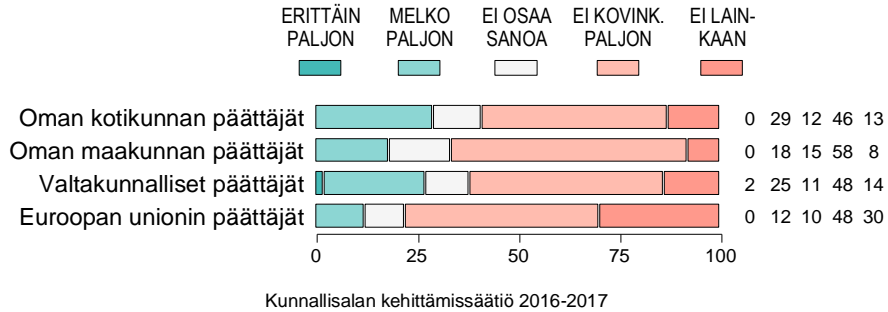
Kuvio 4-18v. MITEN ARVIOI OMAN MAAKUNTANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: LAPPI (L) vs. KOKO MAA (KM, %).

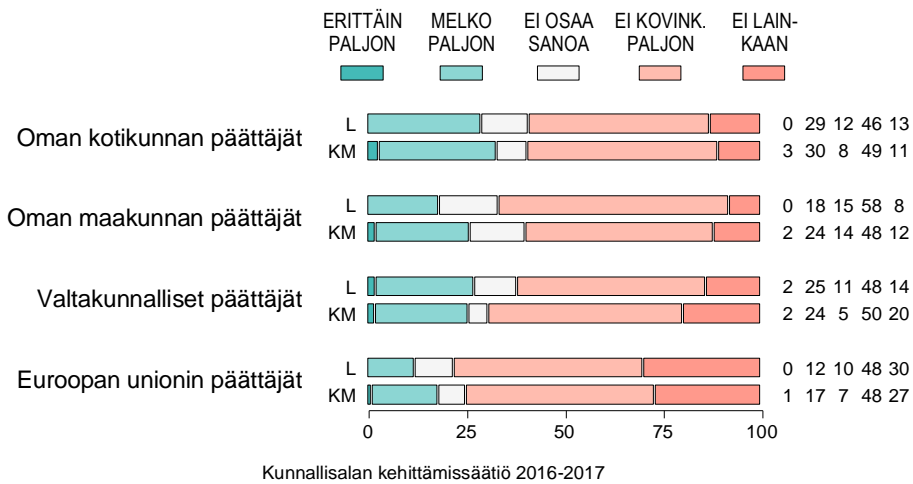
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 5-18. MISSÄ MÄÄRIN YLEENSÄ LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: LAPPI (%).

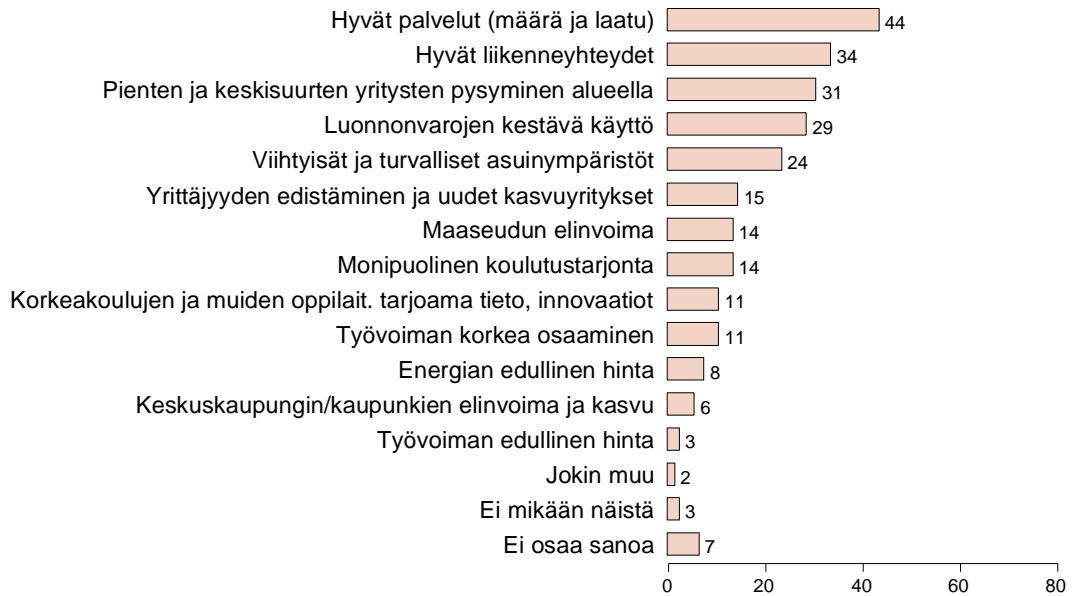

Kuvio 5-18v. MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: LAPPI (L) vs. KOKO MAA (KM, %).

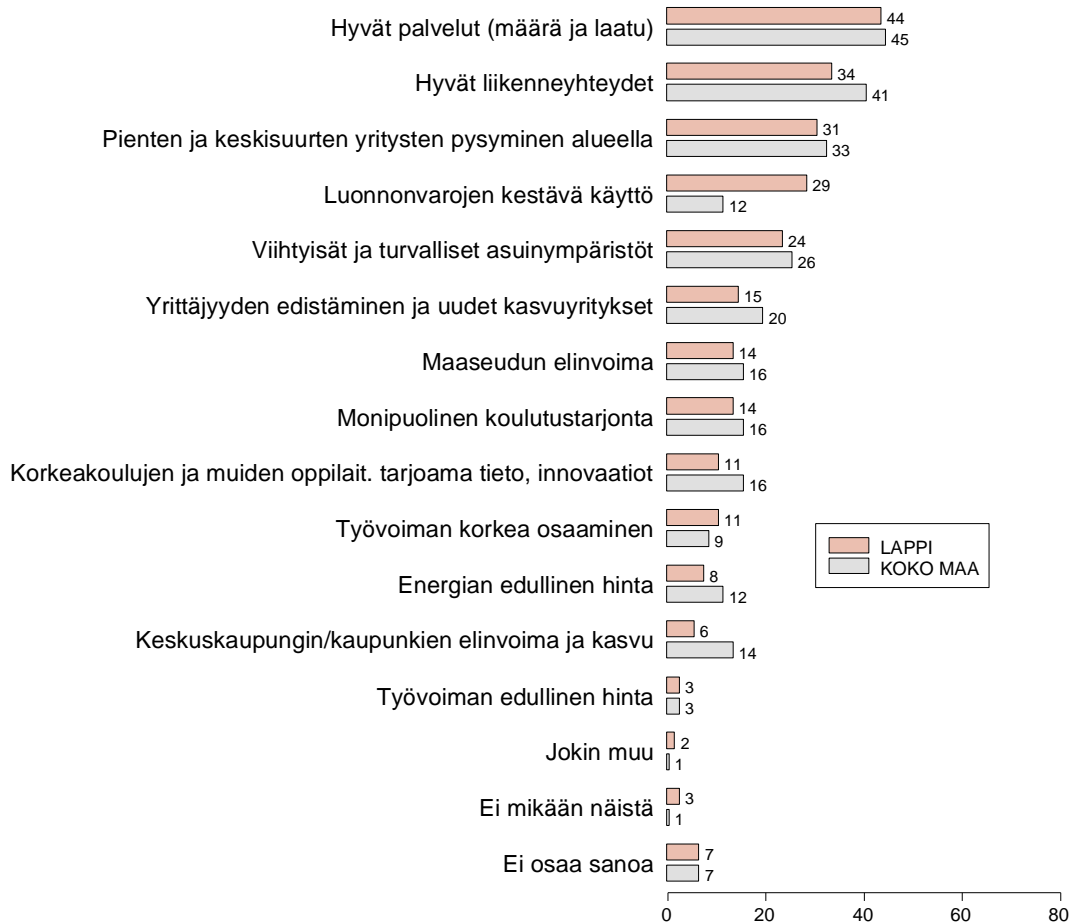
Kuvio 11-18. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KANNALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: LAPPI (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 11-18v. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KANNALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: LAPPI vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimän joukkoon, %).

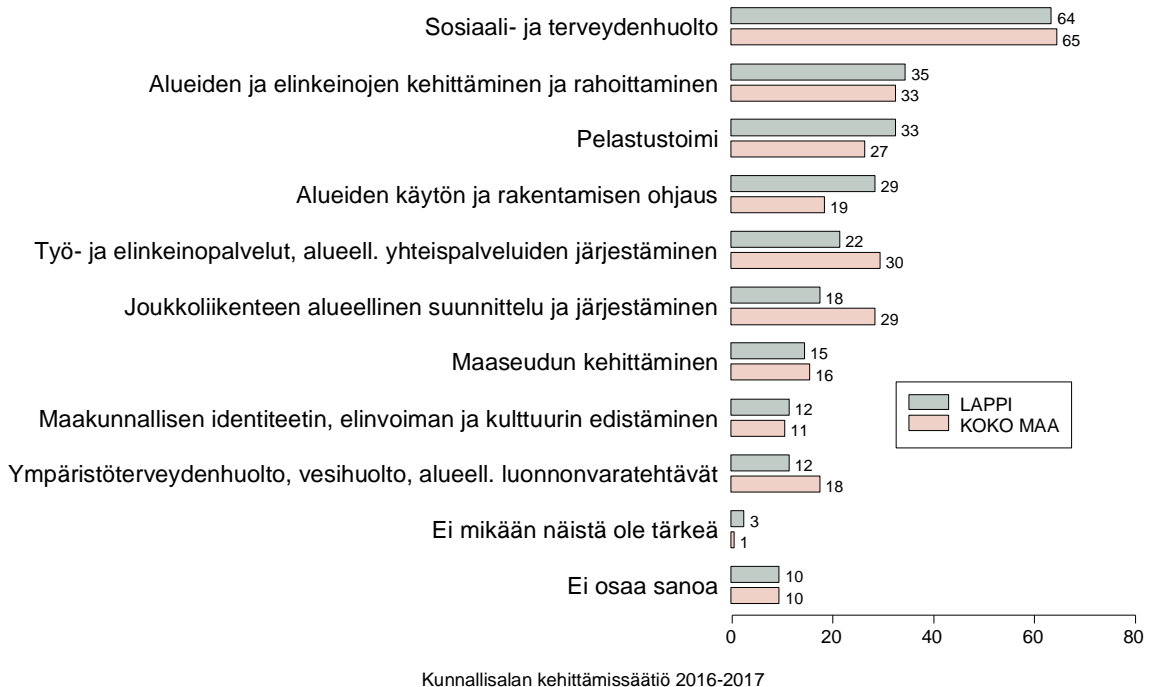
Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 10-18. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: LAPPI (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kuvio 10-18v. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: LAPPI vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

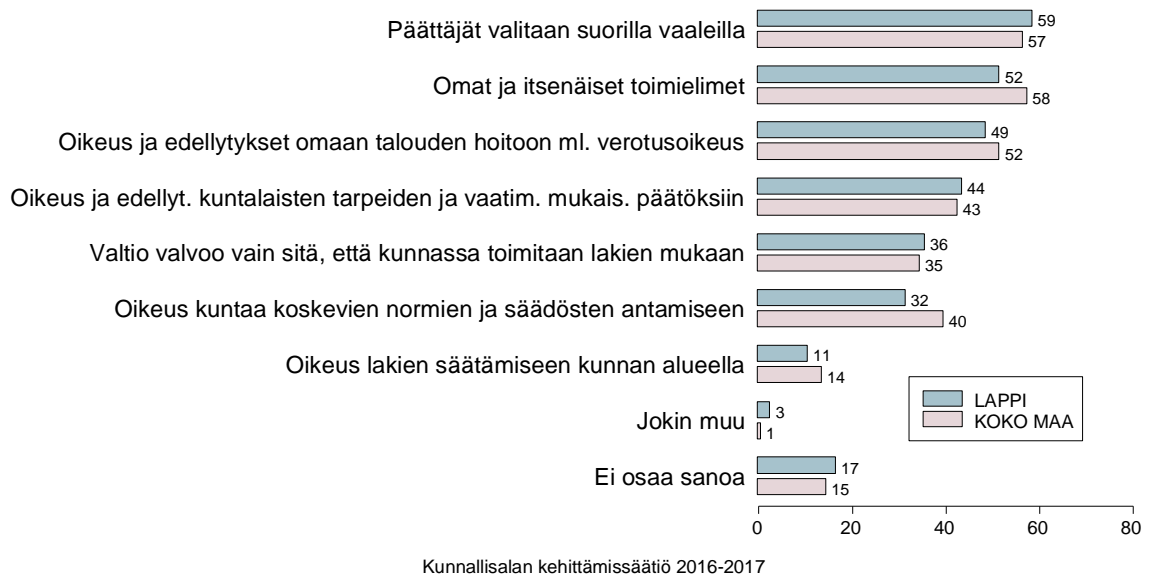

Kuvio 7-18. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: LAPPI (%).

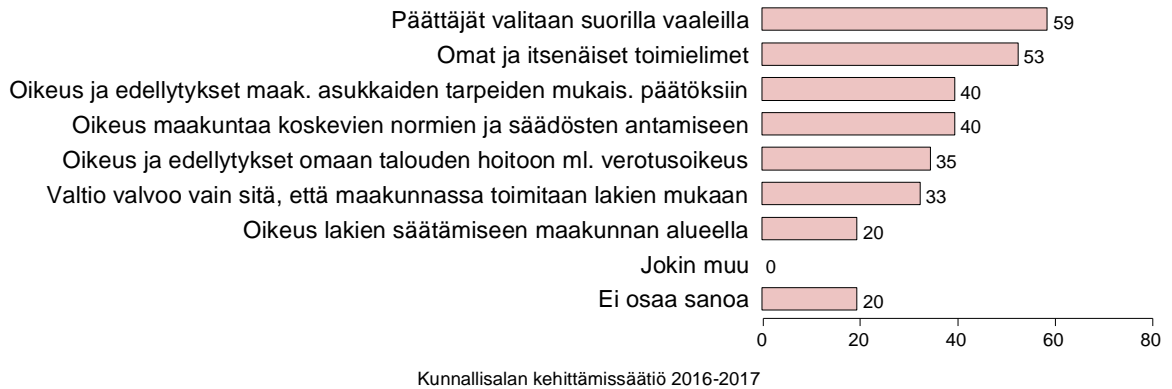

Kuvio 7-18v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: LAPPI vs. KOKO MAA (%).

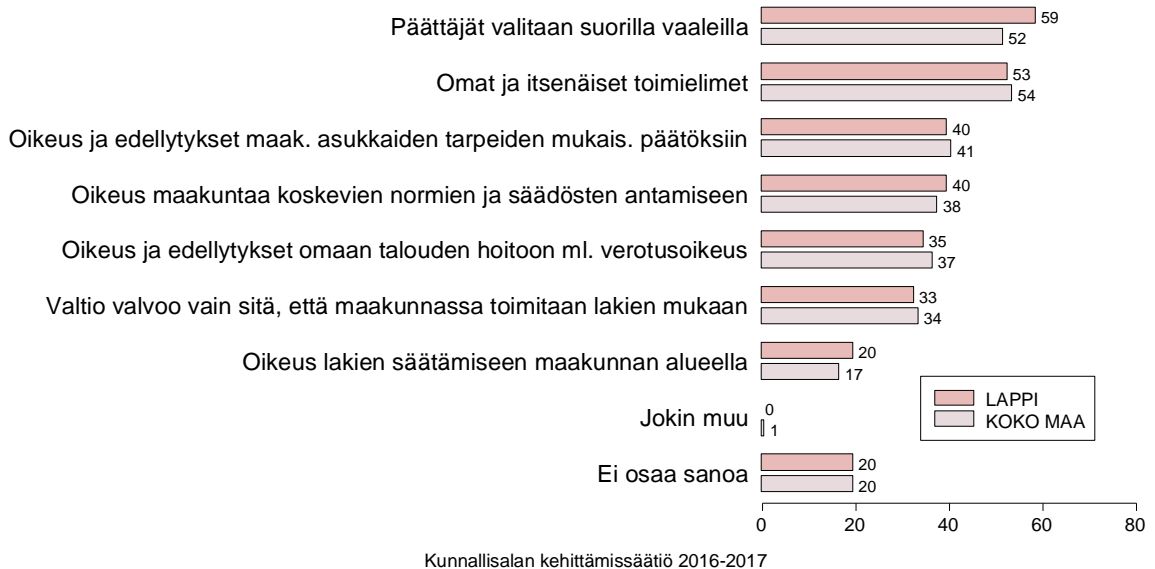

Kuvio 8-18. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: LAPPI (%)

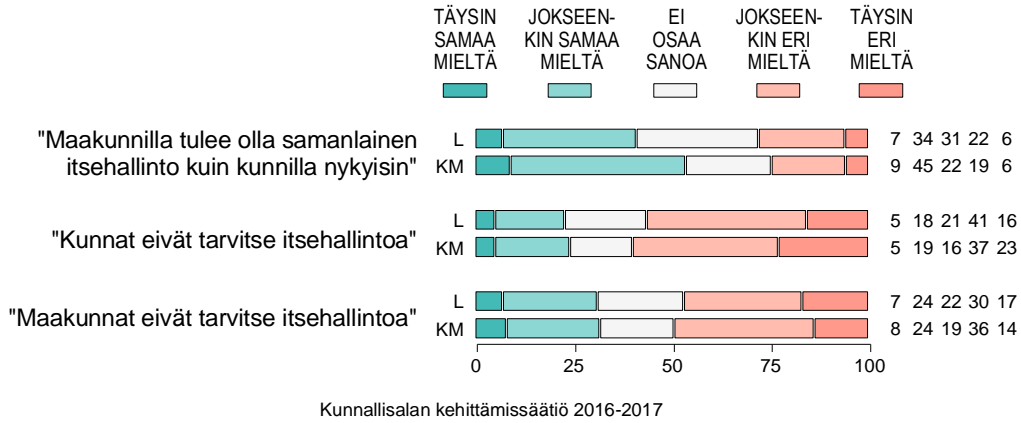

Kuvio 8-18v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: LAPPI vs. KOKO MAA (%)

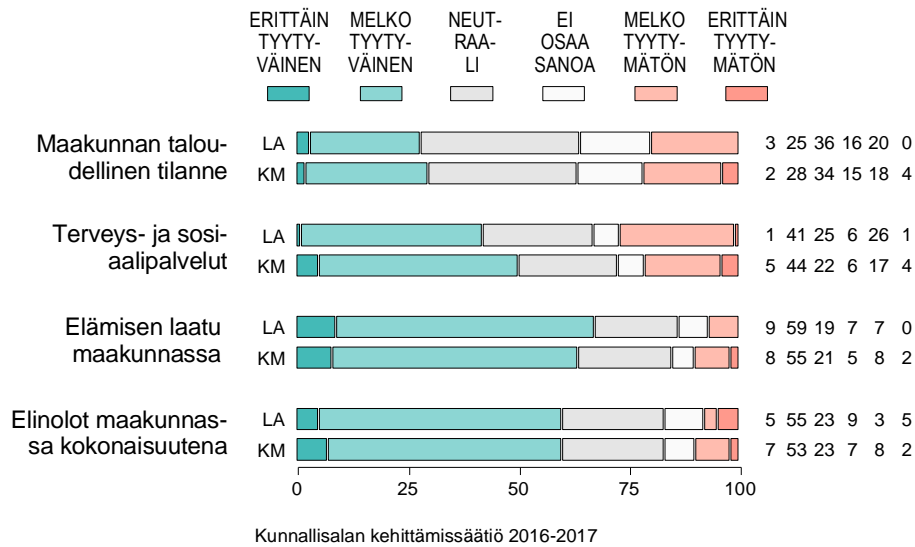

Kuvio 9-18v. SUHTAUTUMINEN ITSEHALLINTOA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN: LAPPI (L) vs. KOKO MAA (KM, %).

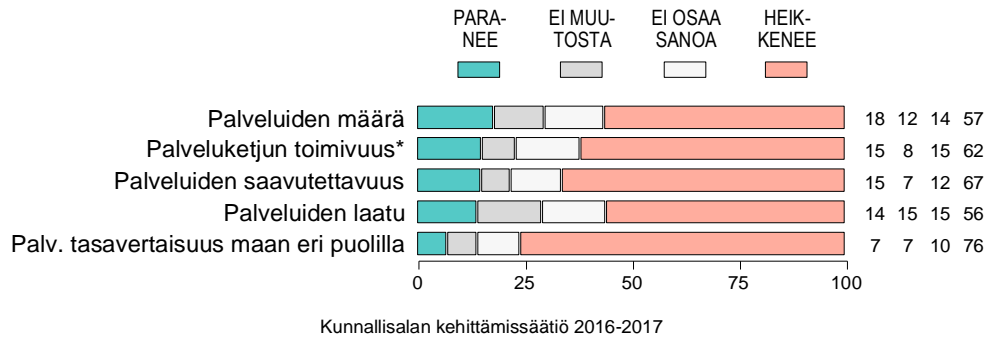

Kuvio 12-18v. MITEN TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON SEURAAVIIN ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: LAPPI (LA) vs. KOKO MAA (KM, %).

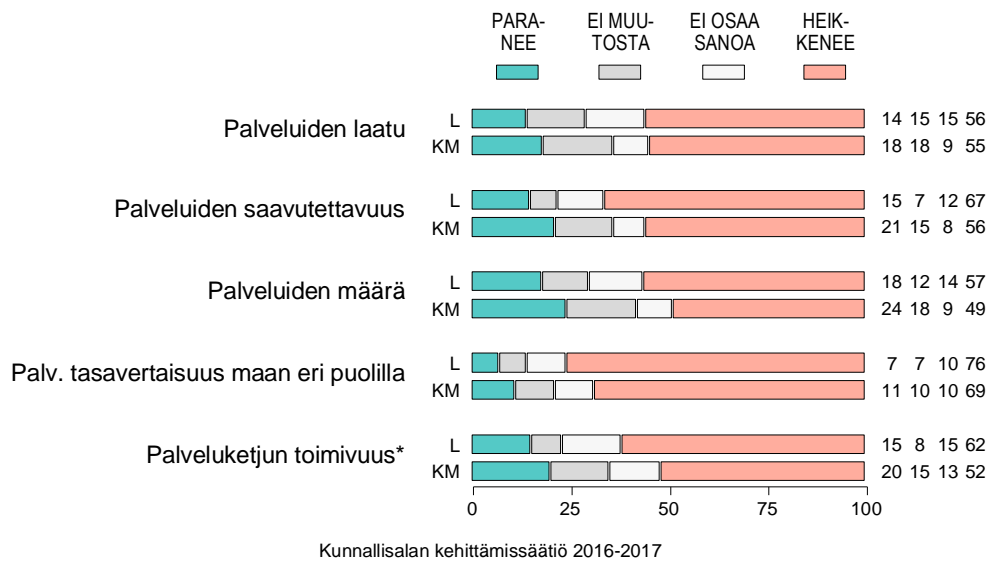

Kuvio 6-18. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: LAPPI (%).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin

Kuvio 6-18v. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: LAPPI (L) vs. KOKO MAA (KM, %).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin